

chinae novae i rječniku Fausta Vrančića. U rječniku inače imade 5470 riječi na svakom od pet jezika, a trisotinjak ih je u svezi s tehnikom i tehničkim predmetima.

Naredni referent Vladimir Dugački obrađuje hrvatsko medicinsko nazivlje i pronalazi 270 riječi koje imaju vezu s medicinom.

Četvrti referent Marianna D. Birnbaum iznosi na vidjelo mađarske natuknice u rječnicima Ambrogio Calepina (Lyon 1589. i Basel 1590.) Fausta Vrančića.

Peti referent je Emese Fazekas, a obrađuje temu »Petojezični rječnik Fausta Vrančića, jedna od prvih jezikoslovnih rizičnica«.

Pokojni znanstvenik Kruno Prijatelj osvjetljava temu »Faust Vrančić i arhitektura«.

László Nagy obrađuje temu »Rat i politika u životu Fausta Vrančića«. Autor ističe da u njegovom rječniku imade vojnih izraza. Osim toga, Vrančić je i izumitelj nekih ratnih vještina i vojne tehnologije.

Pod naslovom »Prijateljstvo iz Padove« Ferenc Földesi obrađuje nepoznato djelo transilvanskog humanista Paula Gyulya u ostavštini Fausta Vrančića.

Zatim Valentin Putanec tumači Faustov epitaf te pitanje bibliografije njegovih djela. Isti autor obrađuje i pseudonim–kriptogram YUSTUS VERAX SICENUS Fausta Vrančića na njegovim djelima iz logike (1608.) i etike (1610.). Kriptogram je objavio sam Faust tiskajući te knjige god. 1616. pod vlastitim imenom.

Vladimir Vratović iznosi zanimljivu temu »Budimpeštanski rukopisi zbirke *Otia*« Antuna Vrančića.

Stella Fatović–Ferenčić obrađuje temu »Friderik Draganić Vrančić, šibenski liječnik«.

Zbornik donosi zanimljivosti i poticaje za daljnja istraživanja bogatog kulturnog djelovanja članova obitelji Vrančić, kao i njihovih nasljednika Draganića.

Vladimir HORVAT

Ljudevit Anton MARAČIĆ, *Malo čudo hrvatsko*, Hrvatski tragovi u Vječnom Gradu, U povodu 100. obljetnice Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima (1901. –2001.), Zagreb–Rim, Tevizija–Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima, 2001., Biblioteka *Svjedočenja*, Knjiga VI., 256 str.

Na veoma zanimljiv feljtonistički način poznati naš pisac prikazuje Rim i hrvatske tragove u njemu, od najstarijih tradicionalnih romara koje je Dante ovjekovječio oko 1320. godine u liku hodočasnika iz Hrvatske u »Raju« *Božanske komedije* i prvog stalnog društva Bratovštine hrvatskih barjaktara iz 1441., preko raznih hrvatskih ustanova te brojnih pojedinaca, sve do naših dana.

Autor ne slijedi strogu kronologiju, nego životno obrađuje četiri tematske jedinice koje zorno prikazuju to rimsko »malo čudo hrvatsko«. Događaji se nižu jedan za drugim, a katkad se i preklapaju ako ih povezuje ista osoba ili slična djelatnost. Najprije su to svetojeronimske ustanove u Rimu, zatim naši ljudi i njihova djela, pa dubrovački pečat vječnom gradu i konačno otisci svježih tragova.

Hrvatske ustanove u Rimu počele su se stvarati nakon jubilejske godine 1450., kad je započela i trajna duhovna skrb za hrvatsku koloniju i potreba da se smjeste sve brojniji hodočasnici. Sveti Jeronim, inače rimski Dalmat, u očima puka je postao hrvatski Dalmatinac i nove ustanove su se stavljale pod njegovu zaštitu. Papa Siksto V. — gotovo sigurno hrvatskog podrijetla jer mu sestra nije znala talijanski — zdušno je pomagao hrvatske svetojeronimske ustanove: bratovštinu koja se skrčila za siromašne i bolesne, gostinjac koji je primao hodočasnike, kaptol s vrsnim i uglednim svećenicima, a 1589. sagradio je i novu crkvu sv. Jeronima.

Posebnu brigu za duše imali su ispovjednici u bazilici sv. Petra, među kojima od god. 1555. i hrvatski penitencijar. Stoljećima su stanovali u impozantnoj

zgradi do koje i danas vodi Via dei Penitencieri. Papa Pio V. povjerio je ispovjedanje isusovcima, a od 1773. godine, nakon ukinuća Družbe Isusove, tu dužnost vrše franjevci konventualci.

Brojni naši ljudi u Rimu proslavili su hrvatsko ime. To su mnogi pjesnici i pisci, kipari i slikari, bogoslovci i mudroslovci. U Rimskom kolegiju bila je krajem 1599. godine osnovana i Akademija hrvatskog jezika. Lektor je bio mladi isusovac Bartol Kašić koji je napisao prvi hrvatsko-talijanski rječnik i prvu hrvatsku gramatiku *Institutiones linguae illyricae* (1604.). Njegov Ritual Rimski tiskan je unatoč svim protivljenjima god. 1640., a služio je u obredima do 1929. godine te je tako izvršio veliki utjecaj na standardizaciju hrvatskoga jezika. Nažalost, tiskanje Kašićevog prijevoda Biblije spriječili su neki »našijenci« (kako ih naziva sam Kašić) te je on tiskan u zasebnom svesku tek god. 1999., dok drugi svezak koji je tiskan naredne godine sadrži Komentar i Rječnik. Dubrovački pečat uvijek su Rimu davali brojni i sposobni Dubrovčani. Među njima je bilo svećenika i diplomata (Petar Beneša, Stjepan Gradić), redovnika (isusovci Baro Bošković i njegov mladi poznatiji brat Ruder, Benedikt Stay, Rajmund Kunić, Benedikt Rogačić i Brno Džamanjić), te laika (liječnik Đuro Baglivi).

U Rimu su svojedobno boravili i naši preuranjeni ekumenisti Markantun de Dominis, već spomenuti Stjepan Gradić, Juraj Križanić i kontroverzist Ivan Paštrić.

Rimski arhivi privlačili su naše povjesničare, među kojima su najpoznatiji Ivan Kukuljević Sakcinski i Franjo Rački, a vrijedni su spomena i dominikanci Dominik Herman Kristianopulo i Ambroz Bačić.

Rim je bio inspiracija našim poznatim pjesnicima (S. S. Kranjčeviću i A. G. Matošu), a u njemu su djelovali i naši ponajbolji umjetnici (kipar Ivan Meštrović te slikari Jozo Kljaković i Ivo Dulčić). Vatikanska Galerija suvremene umjetnosti izlaže brojna djela istaknutih hrvatskih umjetnika.

Mnogi hrvatski duhovni velikani proveli su neko vrijeme u Rimu. Tamo je zajedno s kardinalom Franjom Šeperom studirao i blaženi Alojzije Stepinac. Tu se nalaze i uprave nekih naših redovnica.

Završna poglavlja pod zajedničkim naslovom »Otisci svježih tragova« gotovo je nemoguće ukratko prikazati. Papinsku međunarodnu marijansku akademiju osnovao je fra Karlo Balić, a danas je vodi fra Pavao Melada. Brigu za brojne emigrante nakon Drugog svjetskog rata vodili su dr. Krunoslav Dragunović i dr. Krešimir Zorić koji je osnovao i Hrvatsku iseljeničku dušobrižničku službu. Hrvatski povijesni institut osnovan je u Domu bl. Nikole Tavelića, u Grottaferrati pokraj Rima. Vodio ga je dr. Ivan Vitezić, a među mnogim suradnicima valja istaknuti fra Dominika Mandića, fra Bazilija Pandžića, fra Atanazija Matanića, dr. Ivana Tomasa te isusovca Stjepana Sakača. Sada je predsjednik dominikanac Stjepan Krasić. Radio-Vatikan emitira od 1931., a svoju hrvatsku sekciju ima od 1947. s brojnim suradnicima. U Rimu je za velik broj hrvatskih hodočasnika osnovan hodočasnički dom Domus croata, zalaganjem isusovca o. Božidara Nagyja. Nastankom samostalne Hrvatske u Rimu je osnovan tComitato Pro Croazia te Hrvatsko-talijanska udruga, ustanove koje su prikupljale donacije za ratom poharanu Domovinu te širile istinu o njoj.

Poglavlje »Stari i svježi grobovi« daje zanimljiv prikaz gdje je tko pokopan od naših starih i novijih velikana. Knjiga završava popisom upotrijebljene literature, kazalom značajnijih imena te slikovnim zapisom hrvatskih tragova u Rimu.

Stručna i šira hrvatska kulturna javnost uistinu duguje zahvalnost piscu ove vrijedne i zanimljive knjižice — franjevcu konventualcu o. Ljudevitu Antonu Maračiću, koji od god. 1998. u rimskoj bazilici sv. Petra službuje kao redoviti penitencijar za hrvatski i slovenski jezik.

Vladimir HORVAT